Raden naar de winnaar

Presidentsverkiezingen in de zomer van 2008

Peter Noordhoek

Dit artikel omvat een analyse van de kansen van de Amerikaanse presidentskandidaten, in combinatie met een sfeerschets van een zomerreis door Noord-Amerika. De conclusies zijn niet bar interessant, maar voor wie weinig tijd heeft: lees ze achteraan deze tekst. Degenen die geïnteresseerd zijn in de overwegingen er achter, rest niets anders dan vooraan te beginnen. Veel leesplezier.

'Ik weet het niet. En er is niemand die het weet.' Claudio, lange man, snor, tot voor kort werkzaam in de auto-industrie, zegt het rustig. 'Pas in het stemhokje zullen de meeste hun keuze maken. Iedereen is bang voor het najaar, voor het moddergooien. Wie daar doorheen komt krijgt de voorkeur.' Hij strekt zijn benen voorzichtig uit. De botkankeroperatie is voorspoedig gelopen, maar hij wordt snel moe. Wat hij zegt is niet nieuw. Maar in de manier waarop hij het zegt en mij aankijkt is hij het meest overtuigend van iedereen die ik deze zomer van 2008 in Noord-|Amerika spreek. 'Analyseer maar', zo lijkt hij te zeggen, 'dit is de enige echte waarheid. Niemand die het weet'.

Hiken

Van half juli tot half augustus ben ik samen met mijn vrouw door Canada en de Verenigde Staten heengetrokken. Overdag gingen we 'hiken'. Prachtige daglange wandeltochten door een voor Nederlandse begrippen eindeloze natuur. Op een van de 'trails' kwamen we pas na vier dagen lopen de eerste andere lopers tegen. Een schitterende manier om jezelf ontberingen aan te doen. En tegelijk verwen je jezelf, want we liepen en reden van de ene Bed and Breakfast naar de andere. B&B's die de vergelijking met motels meer dan konden doorstaan. De gesprekken die we daar aan de ontbijttafel hebben gevoerd met een bont gezelschap van gastvrouwen, -heren en medegasten, zijn in belangrijke mate de bron geworden voor deze tekst over de komende presidentsverkiezingen, aangevuld met grote stapels boeken en artikelen die ik in de late avond las om aan de ontbijttafel te bespreken en vervolgens alles tijdens de wandeling te doordenken. Dat laatste niet de hele tijd. Helaas werd ik steeds afgeleid door prachtige panorama's, uitdagende klauterpartijen, door rotsen omsloten stranden, de kans op beren en ander wild. En mijn vrouw leidde mij af en toe ook af. Ze vindt dat ik verkeerde prioriteiten stel. Maar toch had ik af en toe tijd voor de vraag: wat gaat er in november gebeuren? Wie wordt de volgende president?

McCain, where art thou?

Zelf kwam ik naar de andere kant van de plas toe in de verwachting dat McCain de verkiezingen zal winnen. Dat deed ik vooral op basis van de ervaring dat de republikeinen veel beter zijn in het voeren van verkiezingen en vanwege hun bereidheid om het hard te spelen. De peilingen gaven – en geven – aan dat ze redelijk gelijk opgaan en bij een gelijke strijd winnen de republikeinen doorgaans. Na het lezen van de twee boeken van Obama was ik er van overtuigd dat hij een goed en zelfs inspirerend president kan zijn, maar er zijn wel vaker inspirerende kandidaten geweest die het toch niet hebben gered. Zo dacht ik.

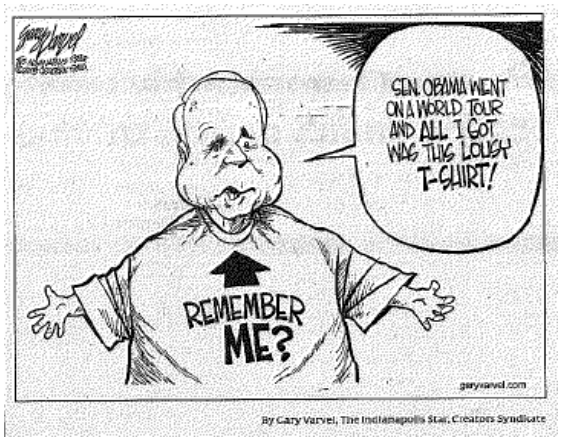

In de loop van ons verblijf begon ik echter aan mijn eigen conclusie te twijfelen. Er is een leegte waar je McCain zou verwachten. Hillary Clinton is voor veel vrouwen nog steeds de tegenkandidaat. Ik zie nog de droeve ogen voor me van de van oorsprong Ierse gastvrouw, bescheiden maar trotse moeder van een zoon die net de 'iron man'-

triathlon had gelopen, over het feit dat een vrouw het toch niet had gered. En voor iedereen is Bush de echte tegenstander. Het is welhaast absurd hoezeer, in een land waar te pas en te onpas vlaggen wapperen en de president als een soort symbool voor de natie geldt, Bush echt alleen maar zichtbaar is als 'object of ridicule' en bron van schaamte.
Maar waar is de grote uitdager? In mijn gesprekken was hij onzichtbaar. In de krant verscheen deze cartoon. En uit alle kranten en televisieprogramma's – van rechts tot links – kon je afleiden dat McCain grote problemen had. De peilingen mochten dan aangeven dat elk meer dan 40% aanhang had, in termen van zichtbaarheid in de media was de verhouding eerder 70-30% in het voordeel van Obama. In de gesprekken die ik daarover voerde was het 100%. Niemand bracht uit zichzelf de naam van McCain op, hoewel hij bepaald geen kleurloze figuur is. Hoe negatief het imago van Obama ook mag worden, het is moeilijk denkbaar dat McCain president wordt zonder eigen electorale aantrekkingskracht. In augustus 2008 is die nog ver te zoeken.

The Way to Win
Als het om het winnen van een verkiezing gaat, hanteer ik deze stelregel: *die kandidaat wint die in de ogen van de kiezers het meest consistent weet te opereren. Hij of zij doet dit op basis van een persoonlijkheid die als authentiek wordt gezien en met een boodschap die de tijdgeest weet te vangen*. Dat alles uiteraard gedragen en uitgenut door een campagneteam en kandidaat die op de chaos van een campagne weten te rijden als een springruiter op een paard; altijd net voldoende in balans. In een interessant boek van de twee oudgedienden Halparin en Harris met de Amerikaans platte titel – 'The Way to Win[i]– wordt de campagnestrategieën van Karl Rove en Bill Clinton als voorbeeld bestudeerd en de strategieën van Al Gore en vooral John Kerry van hoe het niet moet. Uit dat boek is deze stelregel makkelijk te halen en dan kan het bijna niet anders of je geeft Obama de beste winstkansen. Zowel Obama als McCain zijn op hun eigen manier inconsistent, maar bij McCain keert het zich echt tegen hem. De biografie van Obama is die van een politicus met een midden/onafhankelijk geluid, komend van links. In de voorverkiezingen is dat linkse geluid duidelijker geworden, maar nu keert hij zich weer meer naar het midden toe, waar ook in Amerika uiteindelijk de stemmen zitten. McCain was de man die zich binnen de republikeinse partij onafhankelijk opstelde en binnen die partij de grootste vijand van Bush was. Het scheelde niets of hij was naast John Kerry de kandidaat voor het vice-presidentschap geweest! Nu beweegt hij zich heel duidelijk naar rechts en heeft zowel het campagneteam als de campagnestrategie van Bush omarmd. 'A mistake', zoals de Economist zegt[ii]. 'Pathetic', zoals Dave, Canadees, biker en maker van een voortreffelijke Ceasar salad, me zegt. McCain maakt het Obama tot nu toe erg makkelijk om hem uit het midden te duwen en met Bush te associëren. Ook veel republikeinen zelf zien het niet met McCain zitten – ik herinner me de minachting op het gezicht van een republikeinse vrouw toen we upstate New York over hem spraken.

Consistent in tijdgeest
De boodschap van Obama lijkt in eerste instantie ook veel beter bij de tijdgeest te passen. Een onderzoek van Time Magazine laat zien dat de Amerikanen het ideologisch voor een belangrijk deel gehad hebben met de pure marktbenadering van de republikeinen. De steun voor overheidsingrijpen in de economie is groot[iii]. Onbetwist thema nummer 1 bij de Amerikanen is op dit moment de brandstofprijzen, wezenlijk meer dan de kredietcrisis. Bij de autoverhuurder bleek een SUV het enige te zijn dat we nog konden huren, alle compacts waren weg. Het is heel makkelijk om de olie-industrie daarbij tot schurk te verklaren. Oliemaatschappijen die, zoals ons door meerdere mensen werd gemeld, vooral Bush financieel steunen. Niet voor niets laat Obama juist op dit punt zijn eerdere standpunt varen en valt hij de oliemaatschappijen aan. Inconsistent? Ja, en daar zou hij dus wel eens spijt van kunnen krijgen, maar consistent opereren is iets anders dan rigide opereren en bovendien: McCain heeft ook zijn eerdere standpunt op dit punt laten varen. Het republikeinse schip is minstens zo los van de kade en dat geeft hem meer ruimte dan Kerry had toen deze tegenover Bush stond.

Donkere tijdgeest
Maar er is wel iets meer te zeggen over de tijdgeest. Die wordt niet alleen bepaald door economische factoren, hoe belangrijk ook. Tijdens ons verblijf in de VS ging de Batman-film de 'Dark Knight' in première. Nieuwsgierig geworden zagen we de film in een bioscoop vlak bij Broadway. Wat bijblijft is de donkere kleuring, het pessimisme van deze film. Ergens aan het einde van de film (pas op: nu

volgt een spoiler), is er een briljante variant op een ‘prisoners dilemma’. Door toedoen van de Joker worden twee veerboten het water op gestuurd. De ene zit vol vluchtende burgers, de andere vol gevangenen en hun bewakers. Beide boten zijn vol explosieven gestopt. De echte hoofdpersoon van de film, de Joker, zorgt ervoor dat op elk schip er het ontploffingsmechanisme voor het andere schip wordt bezorgd. De boodschap erbij: beide boten zullen ontploffen, tenzij op de ene boot wordt besloten om eerst zelf de andere boot op te blazen. De burgers houden heel democratisch een stemming en kiezen ervoor de boot met gevangenen op te blazen. Op de andere veerboot rukt een grote getatoeëerde neger in oranje gevangenistenue de ontsteker uit de handen van de bewaker. Wat gebeurt er? Redt Batman?

Nee. De misdadiger fronst zijn gezicht, bekijkt het ding en gooit het door de patrijspoort in het water. ‘Ik doe wat jij al veel eerder had moeten doen’, voegt hij de bewaker toe. Op de veerboot met burgers durft de man die het meest op het laten ontploffen van de andere veerboot heeft aangedrongen het niet aan en legt het mechanisme terug in de handen van degene die de stemming had georganiseerd. De tijd verstrijkt. Batman voorkomt dat de Joker niet beide boten tegelijk laat ontploffen. De Joker schreeuwt het uit: ‘This was not supposed to happen!’

Het gruwelijke is dat je voelt dat de Joker gelijk lijkt te hebben. Een Batman-film hangt per definitie aan elkaar van de onwaarschijnlijkheden, maar toch voelt dit aan als een van de meest onwaarschijnlijke momenten in de film. En niet per ongeluk. De makers van deze film kijken diep en pessimistisch in het hart van Gotham en Amerika. De tijden zijn donker, een zwartgallige visie is gerechtvaardigd. Het natuurlijk optimisme van de Amerikanen lijkt even weg. Natuurlijk kun je dan roepen om ‘change’, maar geloven genoeg mensen dat die verandering een kans zal krijgen? Misschien vraagt de tijdgeest toch om iemand anders om door te gaan met de erfenis van Bush.

In New York is vlak bij Ground Zero een begraafplaats uit de tijd van de Amerikaanse revolutie. Rondlopend ontdekte ik de grafsteen van een Bush en fotografeerde deze tegen de achtergrond van de werkzaamheden op de plek van de voormalige Twin Towers. Het is daar nu niet meer dan een bouwput omringd door honderden toeristen uit het buitenland, vlak voordat ze met hun goedkope dollar gadgets gaan kopen. Als je de tijdgeest als een bouwput ziet, dan komt de vraag op of de Amerikanen weten wat ze willen bouwen. McCain denkt waarschijnlijk genoeg te hebben aan het wijzen naar de bouwput, of de daar aan voorafgaande ruïnes. Obama zal de torens moeten laten zien.

Go negative

Als het waar is dat McCain van die donkere tijdgeest gebruik kan maken, dan hoeft hij alleen maar aan de verwachtingen te voldoen. Iedereen die ik sprak over de campagne vreesde voor een najaar waarin de kandidaten elkaar keihard zullen bestoken, McCain voorop. Ze hadden ongelijk. McCain begon al in de zomer, ruim voor de conventies, met een advertentie waarin hij Obama neerzette als een lege filmster a la Paris Hilton in plaats van een serieuze politicus. Paris Hilton was blij met de aandacht en stelde zich in een heel aardig filmpje[iv] direct kandidaat, onder de belofte van een roze presidentsoutfit, maar de reactie was ook onmiddellijk zwaar negatief richting McCain. Nu al moddergooien? Waarom direct zo laag en zo doorzichtig beginnen?

Ook ik had het idee dat McCain te vroeg begon, maar de bal is wel aan het rollen gebracht en het is niet onwaarschijnlijk dat de negatieve campagnes een forse tol van Obama zullen eisen. Toch zag je zijn machine direct in werking treden en een fors tegenoffensief beginnen. De bal rolt nu, in de media wisselen de beschuldigingen elkaar af, inclusief het nu al direct en indirect bespelen van de kaart van het ras. Maar ook: nu al zie je dat het publiek negatief reageert op de campagnes, inclusief een vorm van ‘Obama-moeheid’. Het is alsof er een vorm van vaccinatie ontstaat tegen alle mediaprikkels.

Effect
Hoeveel effect zal de negatieve campagne hebben? Er zijn een paar overwegingen. De eerste is dat er al zoveel is gebeurd tijdens de voorverkiezingen dat het moeilijk zal zijn om nog veel absurde predikanten of twijfelachtige state-senators te vinden waar hij mee om zou zijn gegaan. Het campagneteam van McCain komt naar verluidt in ieder geval nog met een aanval op de vader en grootvader van Obama. Daarnaast zijn ze onder andere bezig met de bewering dat de titel van Obama's boek 'The audicity of hope'[v] niet gelezen moet worden als 'durf te hopen' maar als 'de onwaarschijnlijkheid van hoop'. Je moet er maar op komen. Met andere woorden; het lijkt op strohalmen zoeken. Natuurlijk zullen mensen er in mee gaan, maar de grote meerderheid zal er minder van onder de indruk zijn dan van een foto waarin McCain Bush omhelst. Daarmee komen we bij de volgende factor: de 'freak show'. In het boek van Halperin en Harris wordt heel veel effect toegeschreven aan de nieuwe media en het vermogen om via goed getimede en zo lullig mogelijke berichten de kandidaat van een bepaald imago te voorzien. Kerry overkwam dat via de zgn. Swiftboat veterans, maar ook door de ijdelheid die hij uitstraalde. Zijn haar was een geliefd doelwit. Eerder was Gore al weggezet als een houten Klaas.
Duidelijk is dat het effect van de freak show niet moet worden onderschat en dat de republikeinen er meesters in zijn. Maar er lijkt wel wat veranderd te zijn. In de shuttlebus op weg naar het vliegveld had de chauffeur, van oorsprong Nigeriaan, weinig aandacht voor ons. Hij luisterde naar een radiozender waar tussen de liedjes door McCain onafgebroken de grond in werd geboord. Dat beeld bevestigde voor mij wel de berichten in de krant dat ook links en dan vooral de zwarte populatie, nu intensief aan het bloggen is en zeer bereid is om met modder te gooien. McCain is geen onaantrekkelijk doelwit. Maar welke modder blijft dan plakken? Voor Ted, van oorsprong Pool, gepensioneerd docent, cateraar en handelaar, is dit wat Obama betreft het doorslaggevende punt: 'He is unproven'. En zo zullen vele andere denken. Maar dat is geen modder. Het is wel een teken van onbekendheid. En dat valt wel mee, na de langste voorverkiezingen ooit. En daar is hij niet zwak uitgekomen. Sommige commentatoren geven hem, net als Reagan, een soort teflon-kwaliteit – niets blijft kleven. Dat is teveel eer, maar tot nu toe is hij alles te boven gekomen. Er is tegen de freakshow wel een wapen: een inhoudelijke boodschap op een authentieke manier gebracht. Obama heeft, met name in de rebound na het echec met dominee Wright, laten zien dat hij dit wapen beheerst. Hij kiest ook niet altijd voor de eenvoudigste optie. Kerry verloor omdat hij werd gezien als onoprecht, een windvaan.

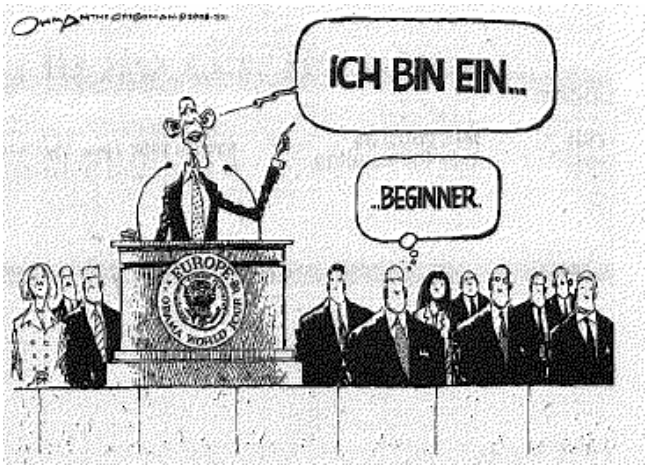

Daar tegenover stond een Bush waar velen de pest aan hadden, maar je wist wel waar ie stond. Better strong but wrong, than weak but right. Dag Kerry. Obama zal die fout niet opnieuw maken. Daarom kiest hij bijvoorbeeld voor Afghanistan als belangrijkste front voor de verenigde Staten, het aan McCain overlatend om de onpopulaire oorlog in Irak te verdedigen. Kortom; zonder meer dan de gebruikelijke hoeveelheid onverwachte ontwikkelingen, verwacht ik niet dat de negative campaigning van McCain voldoende zal aanslaan. Als Obama over voldoende vaardige helpers beschikt dan zou het wel eens als een boemerang kunnen werken.

Campagneteam
En het lijkt er wel op dat Obama die vaardige helpers heeft. Voorlopig valt een vergelijking van beide campagneteams gunstig uit voor Obama.
De titel van een artikel in Rolling Stone[vi] zegt het aardig: 'The team Obama built had little experience electing a president – and that was exactly the point.' Anders dan het team van Clinton en McCain bestaat het uit mensen die alles te winnen en niets te verliezen hebben. Geen consultants met eigen agenda's, relatief weinig grote ego's, ontvankelijk voor wat nog niet eerder is geprobeerd. De internetstrategie, inclusief fenomenaal effectieve fondsenwerving, is niet echt vernieuwend na het eerder werk van Joe Trippi[vii] voor de campagne van Dean, maar het is wel heel consequent uitgevoerd.

Daarbij komt dat er wat signalen zijn dat de republikeinen wel eens last zouden kunnen hebben van de wet op de remmende voorsprong als het om hun doelgroepencampagne gaat. Ook als het niet waar is, zoals ik heb gehoord, dat de databasestrategie in feite ongewijzigd is sinds de direct marketing aanpak van Rove in 2000, dan nog is het onvermijdelijk dat de republikeinen veel meer afhankelijk zijn van openbare databases dan de democraten. Obama kan door zijn succesvolle internetstrategie niet alleen over meer fondsen beschikken, Obama's campagneleider David Plouffe (krijgt u ook zoveel mails van hem?) kan door de langdurige voorverkiezingen ook beschikken over een gigantische hoeveelheid actuele en toegesneden verkiezingsdata. Daarbij is het van meer dan symbolische waarde dat Hillary Clinton en de andere kandidaten hem steunen; met elke steunbetuiging worden er miljoenen emailadressen overgedragen. Deze worden binnen 24 uur benut voor een boodschap aan de potentiële kiezer.

Zuinigheid en vlijt

In mijn vrije tijd ben ik ook campagneleider en in het verhaal over het campagneteam is er een klein detail dat mij aanspreekt; ondanks de intensiteit van de voorverkiezingen is het budgetbeheer steeds goed geweest. Een teken van lage ego's en van zelfbeheersing onder druk.
Uit dit soort zaken blijkt overigens dat er wel degelijk ervaring in het team aanwezig is. In ieder geval zijn er formeel en informeel een paar echte ankers in het team waar de rest zich aan vast kan houden. Per saldo wordt er opvallend stabiel geopereerd voor een team dat onervaren heet te zijn. De teams van zowel Bill als Hillary Clinton kenmerkt zich door mensen met explosieve temperamenten als James Carville[viii], Dick Morris[ix] en Mark Penn[x]. De teams van Gore en Kerry door een ongelijksoortige mix expertise en de teams van Bush door experts met een sterke marketingfocus, alles samengebracht binnen het ideologische prima van Rove. Het team van Obama zal naar ik vermoed vooral de geschiedenis ingaan als het team dat vooral werkte aan *het verhaal* van de kandidaat. Deze biografische benadering is de kracht en zwakte van het team.

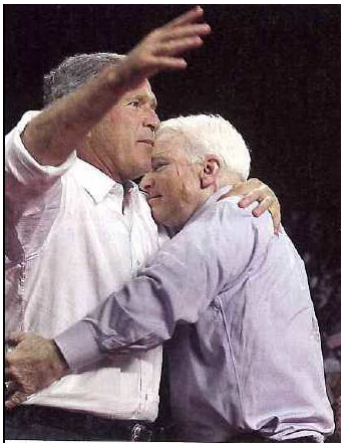

Een verhaal over het team van McCain valt nog niet echt te maken. Een goede vertrouweling van Karl Rove voert het team nu aan, nadat eerder een aantal personen het veld moesten ruimen vanwege belangenconflicten. Het is amusant om te horen dat het team van Rove in 2004 zo keihard tegen tegenkandidaat McCain optrad dat hij in frustratie na de nederlaag zijn hotelkamer kort en klein sloeg en lang weigerde Bush een hand te geven. Vanaf 2004 heeft hij het roer echter omgegooid en nu heeft hij zich naar het laat aanzien echt aan Bush en zijn team overgegeven. Of blijven het 'frenemies'? Het beeld is verder diffuus, maar Obama kan er van uitgaan dat er heel veel deskundigheid, slimheid en hardheid in het team verzameld zal worden. De belangen zijn er groot genoeg voor. Toch; het team van Obama heeft niets te verliezen en alles te winnen. Het team van McCain vooral veel te verliezen. Dat is het soort druk waaronder fouten worden gemaakt.

De kandidaten

Het grootste anker voor de campagne is wellicht Obama zelf. Hij beschrijft zichzelf als 'koel als iedereen heet wordt, heet als iedereen koel is.' Volgens de leden van het campagneteam maakt hij dat waar. De mensen die Gore en Kerry hebben meegemaakt, zeggen dat hij tegelijk meer open en meer beheerst is dan beide voorgangers. In ieder geval komt zijn houding en benadering meer presidentieel over dan die van McCain, die er om bekend staat dat hij een onvoorspelbaar temperament heeft.
Maar voor het winnen van een verkiezing is meer nodig. Of juist minder nodig. Obama heeft twee 'negatives' waar McCain nooit last van zal krijgen. De eerste is het element ras, het tweede is een veel te linkse achterban. Door verder naar het midden te gaan en af en toe heel pragmatisch te handelen, zoals door overstag te gaan als het om het boren van olieplatforms in zee gaat, kan hij dat nadeel wel compenseren. Het nadeel van ras compenseer je niet, ook niet door je blanke kant te laten zien of door er boven te gaan staan. Het hangt er echt vanaf hoe ver het Amerikaanse volk zelf is of ze zich kunnen voorstellen een (half)zwarte president in het Witte Huis te zien. Bij de laatste borrel voor het slapen gaan, komen bij mijn gesprekspartners de twijfels door over het karakter van de (mede-)Amerikanen. Ik wil minder pessimistisch zijn, maar ongetwijfeld zal menig blanke daardoor in het stemhokje niet

op Obama stemmen – en zelfs enige zwarten, die hem te wit vinden. Het is de donkere onderkant van deze verkiezing.

Balans
De balans opmakend, kom ik tot een andere conclusie dan waarmee ik naar Amerika vertrok. Obama gaat winnen. De wetten van verkiezingen als deze en mijn eigen, door de reis gevoede, intuïtie geven een andere uitslag aan. Vergeet de huidige peilingen, de uiteindelijke stemverhoudingen zullen echt anders zijn. McCain komt op mij over als Bob Dole overkwam ten opzichte van Clinton in 1996; te reactief, geen echte achterban, een kandidaat uit het verleden. De Bush-factor meenemend durf ik zelfs te denken aan een landslide; 65% en meer voor Obama. Dat is – bij normale verkiezingen. Het is onvermijdelijk en tegelijk moeilijk om de factor ras te wegen, maar als ik uitga van een effect van 10% dan komt Obama nog altijd uit op een goede overwinning van 55%. Wow. Obama president.

Er is meer
Zo denkt een hobbyist die te blij is met zijn eigen redenering. En het dan verdient om met een werkelijkheid te worden geconfronteerd die werkt als een glas koud water in het gezicht. Verkiezingen zijn meer dan een spel, een soort super voetbalwedstrijd. Heb ik tijdens het lopen over het continent wel echt gevoeld hoe groot het is, hoe groot de krachten zijn die er spelen?
De laatste B&B die we bezochten was een juweel. Een groot wit huis uit de 19e eeuw met allerlei bijgebouwen, midden in de Adirondacks, een natuurgebied in het noorden van New York State met een omvang die niet veel kleiner zal zijn dan ons Nederland. De B&B beschikte zelf over zo'n 80 hectare grond, met daarop paardenstallen, maar ook een indrukwekkende beverdam. De gastvrouw zei dat we bij zonsondergang de meeste kans hadden om de bever zelf aan het werk te zien, dus gingen we daar kijken. Het was geweldig om mee te maken hoe hartelijk en gastvrij het echtpaar was dat de B&B in eigendom had. Zoals we ook al eerder hadden meegemaakt werden we direct opgenomen als waren wij hun jarenlange huisvriend (en ook die van hun hond). Twee dagen zijn we daar verwent – en ook verzorgd na een vrij heftige bergbeklimming. 's Avonds las ik nog wat in de huiskamer en het viel me op dat er veel over West Point, de militaire academie, aan de muur hing. Ik wilde er bij de eigenaar over vragen, maar het kwam er niet van. Ook niet op de laatste ochtend, toen hij zijn stetsonhoed opdeed en zijn pistool omgorde om naar de paarden te gaan. Een cowboy met een witte baard, maar wel een echte. We bleven achter met de lieve gastvrouw en ik denk dat ze voelde dat ik nog wat meer wilde weten, want ze begon er zelf over. Het bleek dat we bij een militaire familie terecht waren gekomen. Trots toonde ze de foto waarop haar man stond afgebeeld samen met generaal Norman Schwarzkopf Jr.. Er was maar een enkel woord voor nodig om haar op de politiek uit te laten komen. En wat die lieve mevrouw toen liet horen verontrustte me diep. Aan de ene kant sprak ze woorden uit als 'humility' en 'the need to be encompassing' en benadrukte dat ze alle feiten checkte. Haar standpunten waren vervolgens diep, eenzijdig rechts-conservatief en eng arrogant. Voor iemand die zichzelf zeker niet links noemt op zich niet erg natuurlijk, maar misschien door het onverwachte schrok ik toch van de gesloten deuren in haar geest, waarbij je hoorde dat ze uiteindelijk alleen maar anderen napraatte.
'Obama hates America'. Diep was ze ervan overtuigd en geen nuancering werd toegelaten. 'He really hates America'. Ze presenteerde het ene na het andere 'bewijs', waaronder de uitleg van de titel van zijn boek. Het beeld kwam op van militairen en oud-militairen die hun wagons gecirkeld hadden tegen de boze buitenwereld en alles verwerpen wat niet in het beeld past. Geen nucleaire wapens in Irak? Natuurlijk wel, maar van plastic, die kan je niet ontdekken en ze zitten er nog steeds. Enzovoort, enzovoort. Van McCain moest ze helemaal niets hebben, maar deze verkiezingen gaan over het stoppen van Obama, niet over McCain.

Over de kloof
Wij namen afscheid. Wat een lieve, lieve vrouw. En tegelijk kon ik mij onmogelijk voorstellen dat zij en haar man ooit hun land zouden willen delen met een president die Obama heet. Dus aan het einde van onze reis werd de kloof die het land verdeeld pas echt voelbaar. Diep verdeeld. Een verkiezing van Obama of McCain zal naar ik vrees die verdeeldheid alleen maar markeren. Een verkiezingsproces dat nog lelijker wordt dan het al is kan het land verscheuren.

Heel concreet betekent dit dat we met z'n allen moeten hopen dat de beveiliging van beide kandidaten op orde is. Onze lieve B&B gastgezinnen en medegasten zie ik als typerend voor dit land. Goed, groot en groothartig. Maar er lopen in Amerika ook genoeg gekken met wapens rond. Meer fundamenteel moeten we er niet op rekenen dat de komende president snel orde op zaken kan stellen. Daarvoor zijn de spanningen te groot en zullen de Verenigde Staten opnieuw hun grote veerkracht moeten ontdekken. Dat zal gebeuren, maar het kan ook meer tijd kosten dan de wereld en zij zichzelf zullen gunnen. Alleen daarom al moeten we deze verkiezingen in een perspectief blijven zien en er niet alleen over praten als een 'horse race'. Dat doen de Amerikanen zelf wel.
Claudio zei dat niemand echt weet wie het wordt. Hij heeft gelijk en het is ook niet echt belangrijk. Voor ons is het echt zaak om wie het ook wordt te steunen en de krachten die verbinden te versterken.

Samenvatting

Deze tussentijds analyse van de Amerikaanse presidentsverkiezingen van 2008 is gebaseerd op de gedachte dat de winnaar degenen is die in de ogen van de kiezers het meest consistent weet te opereren. Hij doet dit op basis van een persoonlijkheid die als authentiek wordt gezien en met een boodschap die de tijdgeest weet te vangen. Dat alles gedragen en uitgenut door een campagneteam en kandidaat die het beste om weet te gaan met de chaos van een campagne. Voor mijn bezoek aan de VS in juli-augustus ging ik er vanuit dat de republikeinen, onder leiding van McCain, het uiteindelijk zouden winnen van de democraten onder leiding van Obama. Dit op basis van hun ervaring en hun bereidheid om het hard te spelen, plus een aantal 'negatives' van Obama. Op basis van een reis door Canada en de VS, met veel gesprekken en het kennisnemen van publicaties uit ouden en nieuwe media, ben ik daar niet meer van overtuigd. Obama heeft problemen. Zo is het de vraag of hij goed in de huidige tijdgeest past. Toch is het op basis van bovenstaande stelregel duidelijk dat McCain de zwakkere partij is. Ook met meeweging van de factor 'ras' ben ik daarom van mening dat Obama de verkiezingen normaal gesproken wint – al is duidelijk dat de meeste kiezers pas in het stemhokje definitief hun afweging zullen maken en komt er nog een najaar vol 'negative campaigning'. Ondertussen met niet worden onderschat hoe diep verdeeld de Amerikaanse samenleving is geraakt. Het proces van de verkiezingen maakt die verdeeldheid sterker en de verkiezingen zelf zullen die verdeeldheid markeren. We moeten verder kijken dan de verkiezingen zelf.

---

[i] Mark Halperin, John F. Harris – The Way to Win. Taking the White House in 2008. Random House, 2008. Het boek is geschreven in 2005-2006. De naam Obama komt er niet in voor. Just to show …
[ii] The Economist – Return to Centre. July 5th 2008.
[iii] Time Magazine – Dents in The Dream. July 28, 2008.
[iv] Zie: http://www.funnyordie.com/videos/64ad536a6d
[v] Barack Obama – The Audacity of Hope. Thoughts on Reclaiming the American Dream. Crown, 2006.
[vi] Rolling Stone – July 2008.
[vii] Joe Trippi - The Revolution Will Not Be Televised: Democracy, the Internet, and the Overthrow of Everything. Harper Collins, 2004. Website: www.joetrippi.com.
[viii] Zie o.a.: Mary Matelin en James Carville – All's Fair. Love, War, and Running for President. Random House, 1994. Website: www.carville.com.
[ix] De beste: Dick Morris – Behind the Oval Office. Random house, 1997. Nu probeert hij met een nieuw boek 'Fleeced' de discussie te beïnvloeden. Website: www.vote.com.
[x] Mark Penn - Microtrends. The Small Forces Behind Tomorrow's Big Changes. Hachette Book Group, Twelve, 2007.